

ЕВРОПСКЕ ПЕРСПЕКТИВЕ МЕЂУНАРОДНЕ МЕДИЈАЦИЈЕ У ГРАЂАНСКИМ И ТРГОВИНСКИМ СПОРОВИМА*

Апстракт: Велики број предмета у раду, скуп поступак и његово дужије трајање проблеми су са којима се суочавају судски системи. Појава је универзалног карактера, и као таква, наметнула је свим државама Европе потребу увођења алтернативних начина решавања спорова, посебно медијације. Нарочито су значајни напори усмерени ка њеном дефинисању и промовисању у прекограничним споровима, који су, с обзиром на своју специфичност, изискивали и другачији приступ решавању најзначајнијих проблема овог метода. Аутор у раду настоји да прикаже процес институционализације међународне медијације, који се може сагледати кроз активности предузете у оквиру Савета Европе и Европске уније. Такође, и да анализирајући нова решења у погледу основних начела, утицаја медијације на рокове и могућности извршења споразума о решењу спора, укаже на потребу усклађивања домаћег законодавства са правним оквиром међународне медијације у Европској унији - Директивом 2008/52/ЕЗ о појединим аспектима међународне медијације у грађанским и трговинским стварима.

Кључне речи: међународна медијација, прекогранични спор, Препорука Res(2002)10 о медијацији у грађанским стварима, Директива 2008/52/ЕЗ о појединим аспектима међународне медијације у грађанским и трговинским стварима, Закон о посредовању - медијацији.

Увод

Криза правосудног система није особеност само држава у транзицији, како би се очекивало, но и земаља западне демократије. Установљавањем и гарантовањем права на приступ независном и непристрасном суду, као једног од основних људских права, судови су се суочили са бројним проблемима у свом раду. Иако се значај самог права не доводи у питање, те нема државе која га не би гарантовала, само судство је постало, како се то у литератури духовито примећује, „талац сопственог успеха“.¹ Додајући томе и социјалне и психолошке обрасце понашања у различитим културама, који пресудно утичу на појаву парничарског духа и однос према супротној страни и сâмом спору, добија се права слика оптерећености судова великим бројем предмета. То нужно значи и дуже трајање самог поступка, самим тим и повећање трошова којима су странке изложене, без обзира на остварени коначни успех.² Излаз је потражен у институционализацији алтернативних метода за решавање спорова, пре свега медијације. Но, о успеху наведеног процеса могуће је говорити тек од тренутка када је правосуђе прихватило ове методе, видевши у њима могућност растерећења и унапређења свог рада. У оквиру Савета Европе и Европске уније, развој медијације сагледава се као инструмент за остваривање права на приступ правосуђу и изградње европског простора слободе, сигурности и правде. С друге стране, медијација и остали методи пријатељског решавања спорова сматрају се и важним средством за очување социјалног мира и правне стабилности у

---

1 * Рад је резултат истраживања на пројекту „Приступ правосуђу – инструменти за имплементацију европских стандарда у правни систем Републике Србије“, бр. 149043Д, који финансира Министарство за науку и технолошки развој.

А. Uzelac, *Mirenje kao alternativa suđenju*,

http://alanuzelac.from.hr/izborni/Mirenje_kao_alternativa.pdf, (приступ дана 01.09.2010).

2 Са развојем медијације и њеном институционализацијом примећено је да је процесно понашање странака умногоме унапред одређено културним обрасцима. Тако с једне стране, државе источњачке културе (Кина, Јапан) имају развијени систем медијације будући да се покретање судског поступка сматра признањем странака да саме не могу да реше спор. У западним земљама (САД, европске државе) парничарски дух је мање или више изражен те су методе пријатељског решавања спорова дуго биле у сенци. Више о томе: Л. Карамарковић, *Поравнање и медијација*, Београд, 2004, стр. 318 и даље.

друштвеној заједници. У прекограничним споровима трошкови судског или арбитражног поступка често су несразмерни у односу на вредност предмета спора. Будући да је медијација економичан и брз вансудски поступак и да је потреба за њеном применом чешћа у споровима са иностраним елементом, под окриљем Савета Европе и Европске уније донети су основни правни инструменти који су поставили темеље међународне медијације у Европи.

1. Савет Европе

У процесу побољшања судског поступка, Савет Европе донео је још 1984. године Препоруку R(84)5 о начелима грађанског поступка за унапређивање остваривања правде.³ Она је поставила као основни циљ поједностављење, флексибилизацију и повећање ефикасности грађанског поступка, уз очување гаранција које обезбеђују традиционална начела поступка и правичност. У том смислу препоручено је увођење поједностављених и брзих форми поступака, као и заштите од тактика злоупотребе процесних овлашћења.

Међутим, каснија истраживања, које је спровела Европска комисија за ефикасност правосуђа (CEPEJ), показала су да је стање у правосудним системима чланица Савета Европе алармантно.⁴ Наиме, на неефикасност утичу како недостаци уочени у самој процедури, тако и проблеми везани за примену закона који се исувише често мењају.⁵ Излаз је пронађен у институционализацији медијације и других метода

³ Recommendation No. R(84)5 of the Committee of Ministers to Member States on the Principles of Civil Procedure Designed to improve the Functioning of Justice, 28 February 1984, <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=603496&SecMode=1&DocId=682030&Usage=2>

⁴ Европска комисија за ефикасност правосуђа (European Commission for the Efficiency of Justice, CEPEJ) основана је 18.09.2002. године, као посебна комисија Савета Европе - Resolution Res(2002)12 establishing the European Commission for the efficiency of Justice, adopted by the Committee Of Ministers. Њен циљ јесте анализирање функционисања правосудних система, идентификовање тешкоћа и предлагање мере за њихово превазилажење, као и пружање потребне подршке државама чланицама у унапређењу рада националних правосудних система и предлагање надлежним органима Савета Европе предузимање одговарајућих мера.

⁵ Видети CEPEJ Framework-Proramme, A new objective for judicial systems: the processing of each case within an optimum and foreseeable timeframe, <http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=763417&Site=COE> (приступ 18.09.2010).

алтернативног решавања спорова (*ADR*). Савет Европе усвојио је четири препоруке од којих је, с обзиром на тему рада, најважнија Препорука Rec(2002)10 о медијацији у грађанским стварима (даље Препорука).⁶

Комитет министара Савета Европе, подржавајући развој алтернативних метода за решавање спорова, као начина за смањивање броја предмета и растерећења судова, препоручио је државама чланицама да омогуће медијацију у грађанским стварима и да, према потреби, предузму или унапреде све мере које сматрају нужним у циљу прогресивне примене осталих начела наведених у Препоруци. Она се односи на грађанска права и обавезе, привредноправне, потрошачке и радноправне односе.⁷

Медијација је дефинисана као поступак решавања спорова у коме стране преговарају око спорних питања у циљу постизања споразума уз помоћ једног или више медијатора.⁸ Државама је остављена слобода избора организационих модела, у приватном или јавном сектору. Међутим, ако је извесно да спор не може бити решен на овај начин, медијација не сме бити злоупотребљена у смислу непотребног одлагања судског поступка. Она се посебно препоручује у ситуацијама које изискују контакт и дијалог између страна, чему не би погодувала формална природа судског поступка.

Медијација се темељи на начелима самоодређења, непристрасности, неутралности, поверљивости и равноправности страна. Посебно је занимљива проширена концепција начела самоодређења, које обухвата не само право страна да, на основу потпуних и истинитих информација, одлучују о току и исходу медијације, већ и такав временски оквир поступка који ће осигурати странама довољно времена да размотре сва отворена питања. Начело поверљивости, у смислу забране коришћења података саопштених током неуспешно окончане медијације у накнадном судском поступку, нема апсолутни

---

⁶ *Recommendation Rec(2002)10 of the Committee of Ministers to Member States on mediation in civil matters, 18 September 2002. To sy jou u: Recommendation No. R(98)1 on family mediation, 21 January 1998, Recommendation Rec(99)19 concerning mediation in penal matters, 15 September 1999 u Recommendation Rec(2001)9 on alternatives to litigation between administrative authorities and private parties, 5 September 2001.*

⁷ Члан 2. Препоруке.

⁸ Члан 1. Препоруке.

значај. Од њега се може одступити у случајевима које закон предвиђа или на основу договора самих страна.⁹

Препорука не одређује ефекте споразума који је постигнут медијацијом, али налаже да мора бити сачињен у писаној форми и да медијатор мора обавестити стране о његовом правном дејству. Такође, поступак медијације мора бити тако временски конципиран да странама буде омогућено довољно времена да још једном размисле о споразуму пре него што га и коначно потпишу.¹⁰

На начелан начин препоручује се и успостављање међународне медијације за спорове са иностраним елементом. Међутим, Препорука не дефинише нити њен нити појам прекограничног спора. Једино предвиђа да је ради повећања приступачности међународне медијације неопходно да државе омогуће успостављање сарадње између постојећих служби које спроводе медијацију у грађанским споровима. Међутим, увођење медијације није замена за право на приступ суду које мора бити гарантовано. Од посебног су значаја инструкције Генералном секретару Савета Европе да Препоруку пренесе надлежним органима Европске уније у циљу промовисања сарадње између ових организација у накнадном раду. Такође, она подстиче Унију да се приликом конципирања сопствених правила у овој материји руководи принципима које установљава Препорука.¹¹

Међутим, у пракси је било тешкоћа у имплементацији Препоруке. Истраживање које је спровео *CEPEJ-GT-MED* показала су да постоје бројни проблеми у институционализацији медијације.¹² Пре свега, у појединим државама медијација није регулисана посебним законом или уопште није ни предвиђена као метод решавања спорова.¹³

9 Члан 4. Препоруке.

10 Члан 6. Препоруке.

11 Члан 8. Препоруке.

12 *CEPEJ-GT-MED* је радна група за медијацију формирана у оквиру *CEPEJ*-а.

13 Тако, медијацију предвиђају права 39 држава, а њих 7 то не чини: Албанија, Јерменија, Азербејџан, Кипар, Естонија, Грузија и Сан Марино. У Немачкој су одредбе садржане у Закону о парничном поступку, у Грчкој су, као и у Француској део Грађанског законика, итд. С друге стране, право Чешке уопште не познаје медијацију као ADR метод већ само арбитражу и омбудсман. Детаљније: *CEPEJ, European Judicial Systems, Edition 2010 (data 2008): Efficiency and Quality of Justice*, http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/2010/JAReport2010_GB.pdf (приступ 20.10.2010).

Највећи број држава познаје судски анексирану медијацију, која се најчешће примењује за решавање грађанских, трговинских, радних и породичних спорова. Обавештеност јавности, посебно компанија, о предностима споразумног решавања спорова није потпуна.¹⁴ Програми обуке медијатора и контрола њиховог рада нису хармонизовани и у знатној мери су неуједначени.¹⁵ Изнете чињенице наводе на закључак да државе чланице Савета Европе још увек нису у пуној мери прилагодиле своје законодавство о медијацији темељним принципима Препоруке.

2. Европска унија – Директива 2008/52/ЕЗ

2.1. Прекогранични спор и међународна медијација – појам и облици

Регулисање медијације као метода решавања свих спорова, осим породичних и радноправних, дуго се разматрало у Унији. Сматрало се да ће њена шира употреба смањити оптерећеност судова држава чланица. Један од основних проблема за развој медијације јесте недостатак конзистентног нормативног оквира у државама чланицама. Штавише, национална законодавства предвиђају различита решења најзначајнијих питања, као што су утицај медијације на рокове застарелости и питање извршности споразума о решењу спора. Наведена

---

¹⁴ Видети *European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Analysis on assessment of the impact of Council of Europe recommendations concerning mediation CEPEJ(2007)12E*, 03 Мај 2007, р. 69, доступно на <https://wcd.coe.int/ViewBlob.jsp?id=1155425&SourceFile=1&BlobId=274087&DocId=1129304>, (приступ 10.09.2010).

¹⁵ Укупно 38 држава чланица Савета Европе предвиђа у свом законодавству судски анексирану медијацију. Само њих осам не познаје овај облик: Андора, Јерменија, Азербејџан, Кипар, Естонија, Грузија, Молдавија и Украјина. У Холандији, судија може препоручити медијацију странкама, коју спроводе посебно обучени професионалци и лиценцирани адвокати и правници. Такође, могу је спроводити и судије или судско особље (тзв. „in - door service“ или „multi - door courthouse principle“). И у кривичним стварима јавни тужилац може бити медијатор, посебно ако је реч о надокнади штете жртви. Највећи број акредитованих медијатора на 100000 становника имају Аустрија, Белгија, Хрватска, Мађарска, Луксембург и Малта. Видети детаљније податке: А. Rusu, Council of Europe and the Mediation – speech at Symposium on Courts and Mediation: new paths for Justice, Barcelona 18-19 June 2009, доступно на http://idt.uab.es/simposio_mediacion/images/papers/Rusu.pdf (приступ 15. октобар 2010).

неуједначеност нарушава правну сигурност, нарочито у случајевима прекограничних спорова.

Покушаји превазилажења наведених проблема трајали су дуго. Зелена књига о алтернативном решавању спорова у грађанским и трговинским стварима завршена је 2002. године, а 2004. године израђен је и Нацрт Директиве.¹⁶ Коначно, након четири године јавне расправе, усвојена је Директива о појединим аспектима медијације у грађанским и трговинским стварима (даље Директива).¹⁷ Државе чланице су обавезне да до 21. маја 2011. године окончају процес њене имплементације у национално законодавство.¹⁸

Основни циљ Директиве није да се њоме обухвате сви аспекти медијације, већ само она питања у погледу којих не сме бити неуједначености у националним правима чланица. Наиме, намера Европске уније је установљивање стандарда међународне медијације, дефинисањем само кључних питања. У том смислу, Директива представља и правни темељ и стандард. Правни је темељ будући да је први општи европски закон о медијацији. С друге стране, представља стандард зато што је пример државама чланицама при законодавној институционализацији медијације. Употреба овог метода за решавање прекограничних спорова у грађанским и трговинским стварима сматра се јавним интересом Уније. Директива се не односи на царине, порезе, управне спорове и одговорност државе за радње или пропуштања које је извршила у оквиру својих јавноправних овлашћења. Она се примењује

---

16 *Green paper on alternative dispute resolution in civil and commercial law*, COM/2002/0196 final. *Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on certain aspects of mediation in civil and commercial matters*, SEC(2004) 1314, COM/2004/0718 final - COD 2004/0251.

17 *Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters*, OJ L 136, 24.5.2008, p. 3–8.

18 Директива не обавезује Данску. До сада су четири државе обавестиле Комисију о имплементацији Директиве: Естонија, Француска, Италија и Португалија. Литванија и Словачка су информисале Комисију о органима који ће примати захтеве за проглашења споразума извршним. У току је поступак имплементације у Уједињеном Краљевству, Чешкој, Немачкој, Грчкој, Луксембургу, Холандији, Шпанији и Шведској.

у оним грађанским и трговинским споровима у којима стране могу располагати својим правима.¹⁹

Медијација се дефинише као „регулисани поступак, без обзира на његов назив,²⁰ у коме две или више страна у спору покушавају да самостално, на добровољној основи и уз подршку медијатора, постигну пријатељски договор²¹ о решавању свог спора.²²

Сходно Директиви, спор је прекограничан уколико на дан када су закључиле споразум о медијацији или су добиле налог од суда да приступе медијацији или је реч о законској обавезној медијацији или ако су на медијацију позване од стране суда, бар једна страна има пребивалиште или редовно боравиште у држави чланици, различитој од државе друге стране.²³ Везујући прекограничност за пребивалиште

19 Члан 1. став 2. Директиве.

20 Апострофирањем „без обзира на назив“ циљ је био да се предупреду терминолошке разлике будући да Уједињене нације користе назив „мирење“, а Савет Европе и Европска унија термин „медијација“, при чему се у свим случајевима подразумева исти поступак. Недоумице нису ретке ни у стручним текстовима ни у националним законима. Тако домаћи Закон о посредовању - медијацији користи оба термина као синониме, Закон о арбитражи - посредовање и мирење, UNCITRAL Модел закон о међународном трговинском мирењу - мирење. Видети више о разликама између ADR метода: Н. Петрушић, Спорови у правним односима и медијација, Зборник радова Правног факултет у Нишу, Ниш, 1998-1999, стр. 125-126, Ј. Карамарковић, *op.cit*, стр. 312 и даље, N. Betetto, *Alternativno rešavanje sporova*, стр. 2 и даље, доступно на <http://www.seemf.eu/files/pages/2.ADR.Beteto.BCS.pdf> (приступ 10.09.2010).

21 Енглеска, глобално прихваћена, скраћеница *ADR (Alternative Dispute Resolution)* првобитно је означавала алтернативне методе решавања спорова. Будући да је у међувремену медијација од алтернативе постала традиција (или се барем томе тежи) исти термин добио је ново значење - *Amicable Dispute Resolution*. О термилошким појединостима видети више А. Uzelac, *op.cit*, стр. 2.

22 Још је Зелена књига предвиђала искључење арбитраже као *ADR* метода. Видети: *Green paper on alternative dispute resolution in civil and commercial law*, стр. 6. Треба имати у виду да је на самом почетку развоја метода вансудског решавања спорова, арбитража сматрана једном од њих. Међутим, паралелно са развојем и институционализацијом арбитраже дошло се до закључка да је она сличнија судском поступку медијације, пре свега због мање флексибилних правила поступка (посебно када је у питању институционална арбитража) и доношења одлуке која на коначан и ауторитативан начин уређује спорна питања. Даљи развој арбитраже и *ADR* метода условио је њихову специјализацију и комплементарност ових поступака, али са јасно дефинисаним разликама. Видети више: А. Uzelac, *op.cit*, стр. 3.

23 Према члану 2. став 3. Директиве, квалификација пребивалишта врши се на основу Регулative 44/2001 од о надлежности, признању и извршењу у грађанским и трговинским односима од 22.12.2000. (Council Regulation (EC) No [44/2001](#)

или редовно боравиште, које је релативно променљиво, али подразумева и одређени временски период боравка, могућност фингирања страног елемента је смањена. Овде се нужно поставља питање зашто би стране то уопште чиниле. Одговор треба тражити у могућности да споразум о поравнању, уколико буде постигнут, добије снагу извршне исправе, што није увек могуће у случају спора који нема међународно обележје, будући да се законодавна решења разликују.²⁴ Но, значајна релативизација ове опасности учињена је одредбом Директиве, која омогућава да се правила међународне медијације могу примењивати и за решавање спорова који имају чисто унутрашњи карактер.²⁵

Дајући релативно широку дефиницију прекограничног спора омогућено је да начело поверљивости, те правила о утицају на рокове, буду примењени и у судском или арбитражном поступку, који би уследио након неуспешног окончања поступка медијације. У том смислу треба и разумети одредбу по којој спор задржава свој прекогранични карактер уколико се накнадни судски или арбитражни поступак води у држави различитој од оне у којој једна од страна има своје пребивалиште или редовно боравишта у наведеном релевантном тренутку.²⁶ Заправо, то омогућава да и спор, који је током медијације био чисто унутрашњег карактера, добије међународно обележје у

---

of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters). Иако се може чинити да је појам прекограничног спора одређен широко, UNCITRAL Модел закон даје могућност да се међународним сматра и спор за који су стране предвиделе да садржи инострани елемент, без обзира на његово фактичко постојање (члан 1. став 4).

24 Споразум може добити статус извршне исправе нпр. у Немачкој, Мађарској, Литванији, Уједињеном Краљевству, Румунији, Француској, Италији, док у Португалији не може. Француски Грађански законик у члану 2052. изричито предвиђа да споразум има снагу *res judicata* те да се поступак између истих страна о истом захтеву не може поново водити. Да би споразум постао извршан потребно је да га одобри председник првостепеног суда (*Tribunal de Grande Instance*). У Немачкој, споразум може бити проглашен извршним на два начина: 1) ако је медијација спроведена у Центру за медијацију, применом члана 794. параграф 1. Законика о парничном поступку, и 2) на основу одобрења које даје суд или нотар у складу са члановима 794. параграф 1 или чланова 796а, 796б и 796ц. Видети више: М. С. Hilgard, J. Wendler, *Post Mediation – Enforcement*, Collection of papers „Mediation Techniques“, Editor: P. Barclay, International Bar Association, 2010, доступно на <http://maperbrown.com/publications/article.asp?id=9904&nid=6>, p. 196 (приступ 18.10.2010).

25 (8) Преамбуле.

26 Члан 2. став 2. Директиве.

време покретања накнадног адјукативног поступка јер се једна од страна, у међувремену, преселила у другу државу.

2.2. Начела и дејство међународне медијације на рокове и застарелост

Основна начела међународне медијације које Директива предвиђа су добровољност, поверљивост, непристрасност и неутралност. Дефинишући временски тренутак у коме спор може добити прекогранични карактер Директива је имплицитно указала и на могуће начине покретања сâмог поступка медијације. Наиме, она се односи и на добровољну (члан 1 (a)(d)) и на мандаторну медијацију и то у оба њена облика – законску (члан 1 (c)) и судску мандаторну (члан 1(b)) медијацију. Тиме је потврђен теоријски став да мандаторна медијација није непомирљива са начелом добровољности.²⁷ Штавише, Директива даје право сваком судији у Унији да, ако сматра да је спор медијабилан, позове стране на медијацију у било ком стадијуму судског поступка. Такође, он може обавезати стране да присуствују информативном састанку о медијацији.²⁸ Ова одредба омогућава да оне барем размисле о употреби медијације за решење спора. Наиме, нису ретки случајеви да је одбијање последица недовољне обавештености. Ипак, стране задржавају право да одлуче да ли ће покренути поступак медијације, осим ако меродавно национално право предвиђа мандаторну медијацију.

Директивом се гарантује поверљивост поступка медијације. Информације које су током неуспешно окончане медијације саопштене медијатору или лицима укљученим у спровођење медијације не могу се користити у накнадном адјукативном поступку. Изузеци су

---

²⁷ Наиме, у теорији је дуго било спорно да ли је мандаторна медијација супротна начелу добровољности. Посебно се постављало питање да ли је фер да се странама наметне једна *ad hoc* процедура коју они не желе, која одузима време и коју морају, евентуално, и додатно да плате? Но, сматра се да се од начела добровољности одступа само у погледу покретања поступка, а да стране могу из њега изаћи у свако доба. Осим тога, мандаторна медијација се чини неопходном да би се повећало интересовање јавности. Већина људи се упозна са медијацијом тако што у њој учествује. Поред тога, сматра се да системи добровољне медијације често немају капацитет да обухвате критичан број случајева, те до растерећења судова не долази. Видети више: Л. Карамарковић, *op.cit.*, стр. 350-353.

²⁸ Члан 5. Директиве. Питање могућности побијања налога препуштено је националним законодавцима јер се њиме Директива ни имплицитно не бави.

установљени ради заштите јавног интереса, спровођења и извршења споразума, остваривања најбољег интереса детета и заштите телесног и душевног интегритета лица. У овом смислу постављен је стандард од кога се може одступити увођењем још рестриктивнијих националних правила о изузецима од начела поверљивости.²⁹ Ова одредба је од суштинског значаја за стицање поверења у медијацију. Но, она није сасвим јасна и већ је изазвала полемике.³⁰ Наиме, њена дословна примена значила би да све изјаве, захтеве, уступке које је учинила једна од страна током састанака могу бити изнете у јавност од стране било кога, сем медијатора. Најчешће проблем не настаје зато што медијатор крши начело поверљивости, већ што то чине стране.³¹ Ниједна добро обавештена страна неће се определити за медијацију уколико постоји опасност да она друга искористи саопштене информације у судском или арбитражном поступку или чак у медијима. Требало је обавезом чувања информација обухватити сва лица која на било који начин учествују у поступку. Будући да медијатор има права да консултује стручњака другог профила за поједина питања спора која превазилазе његову компетентност или да затражи савет другог медијатора, спорно је да ли би се наведена одредба односила и на ова лица јер она нису укључена у спровођење поступка. Осим тога, сви ови субјекти морали би бити овлашћени да спрече изношење података у јавност, које иницира било ко од њих. Такође, домашај одредбе се не би смео ограничити само на накнадни поступак пред судом или арбитражом. Она би требало да се односи на сваки поступак повезан на било који начин са спором који је био предмет медијације.³² Међутим, забрана

29 Члан 7. Директиве.

30 Видети: F.P.Phillips, *The European Directive on Commercial Mediation: What it Provides and What It Doesn't*, p. 4, доступно на http://www.businessconflictmanagement.com/pdf/BCMpress_EUDirective.pdf (приступ 17.10.2010). Такође, и *Responses of the International Institute for Conflict Prevention and Resolution („CPR“ Institute) to Questions Posed by Arlene McCarthy, MEP, Concerning the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters (2005)*, <http://cpradr.org/Portals/0/EU%20Parliament%20Questionnaire%20Response.pdf> (приступ 19.10.2010).

31 У случају повреде начела поверљивости, медијатори одговарају у дисциплинском поступку, а могуће је и брисање са листе медијатора.

32 Видети: F.P.Phillips, *op.cit.*, p. 4 и *Responses of the International Institute for Conflict Prevention and Resolution („CPR“ Institute) to Questions Posed by Arlene*

би морала бити још шира тако да спречи изношење података у јавност и путем медија. Ово је од суштинског значаја посебно у трговинским споровима, у којима је већина информација осетљива, те нису ретки ни случајеви нелојалног понашања и злоупотребе моћи. Будући да је обавештеност компанија о медијацији, као и учесталост коришћења услуга медијатора изненађујуће ниска, овако конципирана одредба о поверљивости није охрабрујућа нити подстицајна.³³

Премда Директива не одређује непосредно да ли почетак поступка медијације доводи до застоја или прекида рока застарелости или преклузивних рокова, она налаже државама да гарантују право на приступ суду, у случају неуспешног окончања медијације. То значи да она мора утицати на рокове, а државама је остављена слобода опредељења за њихов застој или прекид. Тиме су стране додатно мотивисане да покрену поступак медијације јер не постоји опасност да њихово право застари или да им буде онемогућено покретање судског или арбитражног поступка, ако не успеју да споразумно реше спор. Но, наведена одредба лако би могла нити злоупотребљена. Из тог разлога може се очекивати да ће државе ограничити период трајања прекида или застоја рокова, без обзира што Директива то изричито не налаже.³⁴

2.3. Извршност споразума о решењу спора

Иако би у већини случајева стране извршиле споразум добровољно, могућност његовог принудног извршења пожељна је нарочито за оне обавезе које подразумевају исплату новчаних износа

McCarthy, MEP, Concerning the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters (2005).

³³ ADR Center, European Association of Craft, Small and Medium-Sized Enterprises - UEAPME, European Company Lawyers Association - ECLA, *The Cost of Non ADR: Surveying and Showing the Actual Costs of Intra-Community Commercial Litigation*, Rome, 2010, p. 56, доступно на http://www.adrcenter.com/jamsinternational/civil-justice/Survey_Data_Report.pdf (приступ 15.10.2010).

³⁴ На основу доступних података, које су државе дале у одговорима на истраживање, које је спровео СЕРЕЈ-GT-MED, према важећим националним прописима покретање поступка медијације доводи до застоја застарелости у Немачкој, Мађарској, Румунији, Словенији и Уједињеном Краљевству. Уобичајени рок је три месеца. Медијација не утиче на застарелост према праву Литваније, Финске и Португалије. <https://wcd.coe.int/ViewBlob.jsp?id=1155425&SourceFile=1&BlobId=274087&DocId=1129304>, p. 69, (приступ 17.10.2010).

у дужем временском периоду, у коме се дужник може и предомислити. Зато Директива обавезује државе да установе механизме који ће омогућити проглашење извршним споразума о решењу спора. Захтев може поднети једна страна, али увек мора имати сагласност друге.³⁵ Споразум може добити статус извршне исправе на основу одобрења суда или овере нотара, у складу са опредељем конкретне државе.³⁶ На тај начин он може добити статус сличан оном који има пресуда, а без потребе покретања судског поступка. То је странама додатна мотивација да покушају спор решити медијацијом. Наведена могућност представља значајну предност у односу на судски или арбитражни поступак јер се уз значајно мање трошкова и за краће време спор може решити споразумом који је подобан за принудно извршење.³⁷ Као негативни услови за проглашавање споразума извршним, изричито се наводе супротност праву државе у којој је поднет захтев и немогућност принудног извршења на основу релевантних националних прописа.³⁸

Осим тога, у случају прекограничног спора скоро незаобилазно питање јесте и признање и извршење одлуке. Механизам који се препоручује омогућава да споразум који је проглашен извршним у држави у којој је закључен буде признат и извршен и у другим државама чланицама. Иако Директива даје слободу избора поступка, сугерише се аналогна примена регулатива 44/2001 и 2201/2003, које предвиђају

³⁵ Члан 6. Директиве.

³⁶ Државе су обавезне да о органима надлежним за пријем захтева и поступање по њима обавесте Комисију до 20. новембра 2010. године.

³⁷ Уколико се узме у обзир да је просечно трајање састанка у поступку медијације 6 часова, а да су, у просеку, за постизање коначног решења потребна 3-4 састанка јасно је колика је уштеда у времену и новцу у односу на судски или арбитражни поступак. Видети детаљније податке: ADR Center, European Association of Craft, Small and Medium-Sized Enterprises - UEAPME, European Company Lawyers Association - ECLA, *The Cost of Non ADR: Surveying and Showing the Actual Costs of Intra-Community Commercial Litigation*, Rome, 2010, доступно на http://www.adrcenter.com/jamsinternational/civil-justice/Survey_Data_Report.pdf (приступ 15.10.2010.). Медијација је показала изванредни проценат успешности. Чак 75% спорова се реши споразумно у поступку медијације. Видети: M. Roth, *The EU Mediation Directive*, Зборник радова Правног факултета у Нишу „Право Републике Србије и право Европске уније – стање и перспективе“ Vol. 1, Ниш, 2009, стр. 102.

³⁸ То може бити у случају обавезе која није подобна за принудно извршење.

крајње поједностављен поступак.³⁹ Као потенцијални разлози одбијања признања и извршења посебно се наводе супротност законодавству, укључујући и правила међународног приватног права државе чланице којој се подноси захтев за признање и извршење или немогућност принудног извршења.⁴⁰ Ипак, споразум мора бити извршан у држави у којој је закључен. Уколико то није случај, Директива не дозвољава изигравање закона те државе тако што ће се издејствовати извршност споразума у другој чланици.⁴¹

2.4. Гарантовање квалитета медијације

Директива обавезује државе чланице да организују обуку медијатора и уведу или унапреде кодексе владања медијатора и друге ефикасне механизме контроле квалитета услуга које они пружају.⁴² Основни циљ је очување флексибилности поступка медијације и аутономије страна, као и старање да се медијација спроводи на ефектан, непристрасан и стручан начин.⁴³

У том смислу, посебно се истиче потреба да и медијатори и шира јавност буду упознати са постојањем Европског кодекса понашања медијатора.⁴⁴ Он уводи девет стандарда који се односе на компетентност,

³⁹ Чланови 32-56 *Council Regulation (EC) No 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters* (Брисел I) и чланови 21-39 *Council Regulation (EC) No 2201/2003 of 27 November 2003 concerning jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and the matters of parental responsibility, repealing Regulation (EC) No 1347/2000* (Брисел II).

⁴⁰ Видети (19) Преамбуле.

⁴¹ Видети (21) Преамбуле.

⁴² Члан 4. Такође, решења могу бити и тржишно заснована, али од држава не треба захтевати њихово финансирање.

⁴³ Као минимум, обука би требало да обухвати следећа питања: 1. принципи и циљеви медијације; 2. етика; 3. фазе медијације; 4. споразум о решењу спора; 5. медијабилност спора, структура и ток поступка; 6. правни оквир медијације; 7. вештине и технике комуникације и преговарања; 8. различите врсте медијације у грађанским, породичним стварима и ресторативној правди; 9. знање и компетентност обучаваоца. У оквиру Савета Европе предлаже се и увођење сертификата европског медијатора, као и Европског центра за обуку медијатора. Видети више: А. Rusu, *op.cit.*, p. 6.

⁴⁴ *European Code of Conduct for Mediators*. У његовој изради учествовали су Европска комисија и групе најмоћнијих привредника, усвојен је 2. јула 2004. године

састанке, трошкове, рекламирање услуга медијатора, независност, непристрасност, поступак, фер понашање и поверљивост. Медијатор мора обавестити стране о својој компетентности, знањима, вештинама које поседује и може се рекламирати само на професионалан, истинит и достојанствен начин. Он је дужан да се пре отпочињања самог поступка постигне договори са странама о датуму, месту и времену састанка, као и да обавести стране о ценама услуга и начину плаћања. Такође, ако постоји сумња у његову непристрасност и независност, медијатор мора одмах о томе обавестити стране. Сукоб интереса подразумева постојање личног или пословног односа са било којом страном, финансијске или друге личне заинтересованости медијатора за исход медијације, али и ако је он или други члан исте агенције за услуге у медијацији био заступник неке од страна. Медијатор је дужан да поштује равноправност страна, посебно у случају изразите неравнотеже моћи. Медијација се спроводи на начин који он сматра одговарајућим, с обзиром на врсту спора, о чему се претходно договара са странама, али оне могу прихватити и његова правила. Он је дужан да оконча поступак уколико би постигнути споразум о решењу спора био неизвршив или незаконит или ако сматра да поступак не може бити успешан. Такође, ако то стране од њега захтевају, он их мора обавестити о могућности да споразум добије статус извршне исправе. Податке саопштене током поступка, као и чињеницу да је медијација покренута или спроведена, медијатор мора чувати као поверљиве, осим ако другачије налаже закон или јавни интерес. Такође, информације које су му поверене на одвојеним састанцима, не сме саопштити другој страни без претходног одобрења, осим ако закон другачије предвиђа.⁴⁵

на конференцији у Бриселу, доступан на http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.pdf. У области заштите потрошача, Комисија је усвојила Препоруку о начелима вансудских тела укључених у споразумно решавање потрошачких спорова којом су установљена минимални стандарди квалитета услуга (98/257/EC: Commission Recommendation of 30 March 1998 on the principles applicable to the bodies responsible for out-of-court settlement of consumer disputes). Доступна на

http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=31998H0257&model=guichett

45 Од Комисије се очекује да изради базу података о вансудским програмима за које државе чланице сматрају да поштују ове стандарде.

3. Међународна медијација – *de lege lata* и *de lege ferenda*

Медијација у прекораничним споровима има бројне предности у односу на класичан начин решавања спорова са позиције права.

Пре свега, међународна медијација не захтева достављање. Стандардни начини достављања у иностранству, без обзира да ли се врше уобичајеним, дипломатским путем, на основу међународних мултилатералних или билатералних уговора, увек значе и дуже трајање поступка и релативно значајне финансијске издатке. С друге стране, медијација се најчешће обавља уз лично присуство страна, које све потребне податке и исправе износе, односно подносе на сâмом састанку. Датум и време наредног састанка договара се уз присуство обеју страна, док је у судском поступку могуће да о термину наредног рочишта странке буду и накнадно обавештене, што опет подразумева поступак достављања позива. Медијација омогућава значајну уштеду и материјалних средстава, али и времена, које стране могу искористити за разрешење спорних питања и квалитативно унапређење својих односа.

Даље, у поступку медијације нема места институту акторске кауције, без обзира што је њен значај и у судском поступку релативизиован, будући да је ослобођење гарантовано бројним међународним уговорима. Основни циљ акторске кауције је, између осталог, и заштита туженог од неоснованог парничења. Овај институт је вештачки постављен јер полази од претпоставке да је поступак у коме се као тужилац јавља странац покренут из обести. Због тога он и наилази на критике. Међутим, у медијацији овакво понашање није могуће јер сам поступак почиње на основу договора обеју страна.

Такође, у међународном приватном праву спорно је и питање утицаја покретања судског поступка у иностранству на застарелост потраживања. Одлуке судова једне државе не уживају аутоматску правну снагу на територији друге. Уколико се признање и извршење касније одбије, странка ће бити приморана да поново покреће поступак пред судом друге државе да би остварила своје право. У том случају, вођење спора пред иностраним судом показало се као узалудан губитак времена и новца. Штавише, ако би се сматрало да вођење поступка пред иностраним судом не утиче на рок застарелости, то

би могло довести и до губитка права.⁴⁶ Зато нису ретки случајеви паралелног покретања поступка у више држава јер тужилац жели да обезбеди остварење свог права, што опет води проблему међународне литиспенденције.⁴⁷ Обавезујући државе да имплементирају одредбе о прекиду или застоју рока застарелости услед покретања поступка медијације, у свим чланицама Уније биће решен и овај проблем на начин којим се штити савесна страна.

Сам поступак медијације значајно је флексибилнији од судског или арбитражног. Иако он има своје стандардне фазе, начин његовог спровођења могуће је прилагодити особеностима конкретног случаја. Тако је за међународне трговинске спорове уобичајена тзв. шатл медијација, док су за грађанске спорове могући различити модалитети одвојених и заједничких састанака. Међутим, од свих наведених правила може се одступити и модел пролагодити конкретним потребама и интересима страна. Осим тога, улога медијатора је да, пре свега, олакша странама превазилажење међусобног неразумевања и неповерења, које је незаобилазно у сваком спору. Од успешности овог процеса зависи умногоне и успех саме медијације који се огледа у постизању споразума и, не мање важном, добровољном извршењу. И док се у медијацији велика пажња придаје социјалним и психолошким компонентама спора, у адјукативним поступцима оне немају значаја. Зато се медијација и схвата као проспективна, док су судски или арбитражни поступак ретроспективни. Будући да је окренута будућности, медијација има много већи превентивни значај у погледу будућних спорова, за разлику од адјукативних поступака који су често генератори нових. У судском или арбитражном поступку странке „нападају“ једна другу користећи своја процесна овлашћења, у медијацији су стране усмерене на решавање заједничког проблема уз уважавање њихових интереса и потреба, очекивања и страховања.⁴⁸ Чак

46 За превазилажење овог проблема може се применити начело еквиваленције, али то зависи од опредељења конкретне државе.

47 Видети више: М. Живковић, М. Станивуковић, *Међународно приватно право: општи део*, Београд, 2010, стр. 207 и даље.

48 У том смислу најзначајнија су фазе тзв. „вентилирања емоција“ и мапирања страхова и потреба. Видети С. Мрше, *Посредовање/медијација као начин решавања спорова*, „Медијација – концепти и контексти“, уредници Т. Џамоња-Игњатовић и Н. Жегарац, Београд, 2006, стр. 24-25. О социјалним и психолошким компонентама

и ако стране не постигну споразум о решењу спора, неуспех медијације је релативан јер је смањен број спорних питања. То омогућава да судски или арбитражни поступак краће траје.

Медијација је нарочито препоручљива за решавање спорова између страна које су у трајнијем правном односу, као и у оним случајевима када желе да побољшају свој однос. Такође, и ако је потребно изнети поверљиве информације јер се гарантује немогућност њиховог изношења и коришћења у накнадном судском или арбитражном поступку. Уколико то жели, страна их може саопштити медијатору на затвореном састанку (кокусу). Без њеног изричитог овлашћења, медијатор их не сме пренети другој страни.

У Србији још увек није законски дефинисана медијација у споровима са иностраним елементом. Закон о посредовању - медијацији (даље ЗП) не одређује ни појам прекограничног спора ни међународне медијације.⁴⁹ Иако он формално институционализује медијацију, правило да медијација не утиче на рокове застарелости делује прилично обесхрабрујуће.⁵⁰ Такође, ни споразум не може бити оглашен

спора Н. Петрушић, *Медијација као метод решавања правних спорова*, Темида, Београд, 2004, стр. 33-34.

49 „Сл. гласник РС“, број 18/2005. ЗП садржи само штуру одредбу о томе да медијатор може бити и страни држављанин (члан 20. став 3). Корак напред учињен је у Предлогу нацрта Закона о медијацији који међународну медијацију дефинише на следећи начин: (1) Међународна медијација, у смислу овог закона, је медијација у спорним односима са страним елементом, а нарочито ако: 1. стране у време постизања сагласности о медијацији имају пребивалишта или пословна седишта у различитим државама; 2. држава у којој стране имају пребивалишта или пословна седишта није држава у којој треба да се изврши битан део обавеза из пословног односа или држава са којом је предмет спора најуже повезан; 3. су се стране изричито споразумеле да је спор везан за више држава. (2) Када се медијација у спорним односима из става 1. води у Републици Србији, примењују се одредбе овог закона, изузев ако су се стране изричито споразумеле да ће поступак бити спроведен према другим правилима. Очигледно је узор био UNCITRAL Модел закон и његов члан 4. Иако се чини да је прешироко дефинисана, те да је, чак, могућа и без фактичког постојања иностраног елемента, правила и међународне и медијације чисто унутрашњег карактера су иста, тако да не постоји бојазан да се она може злоупотребити. Једина разлика је у могућности избора медијатора страног држављанства у случају међународне медијације. Предлог нацрта доступан на <http://www.mpravde.gov.rs/cr/articles/zakonodavna-aktivnost/> (приступ 25.10.2010).

50 Члан 11. ЗП. Радни нацрт Закона о медијацији предвиђао је застој рока застарелости, који би могао трајати највише 90 дана да би се избегле злоупотребе. Но, у Предлогу нацрта (члан 14). ова одредба је измењена и преузет је члан 11. ЗП

извршним.⁵¹ Начело поверљивости је уређено на прецизнији начин но Директивом. Обавеза је установљена с обзиром на њен предмет, а не на лица. Осим тога, она се односи и на накнадне адјукативне поступке, али обухвата и саопштавање информација, предлога и изјава на други начин.⁵²

Нова Директива темељи се на пет кључних одредби: суспензија рокова током медијације, гарантовање поверљивости, могућност оглашавања споразума извршним и његово признање и извршење у другим чланицама, контрола квалитета рада медијатора и овлашћење судија да могу позвати странке на медијацију. Може се поставити питање и усклађености ЗП са принципима Директиве, нарочито у погледу утицаја на рокове и извршности.

Хармонизација домаћег права са правом ЕУ је и међународна обавеза Србије, на основу Споразума о стабилизацији и придруживању.⁵³ У том смислу, морала би бити предвиђена извршност споразума, барем за потребе међународне медијације. У супротном, не може се очекивати да она буде метод решавања прекограничних спорова коришћен у мери у којој је то заиста потребно. Самим тим не би се остварио ни циљ увођења међународне медијације. Разлог неопредељивања законодавца за извршност споразума треба видети у чињеници да медијатори нису увек правници и самим тим не поседују неопходна знања која би им омогућила да провере усаглашеност споразума законодавству и јавном поретку. Но, контраагумент се може наћи у постојећој одредби

(незнатно измењен), што је корак уназад. У погледу преклузивних рокова, преузета је наведена одредба ЗП.

51 Чланови 16. и 17. ЗП. Ни Предлог нацрта не предвиђа могућност добијања статуса извршне исправе.

52 Члан 6. ЗП. Изузеци постоје ако су се стране тако споразумеле или ако то налаже јавни интерес, закон или је потребно ради испуњења и спровођења споразума. Треба поздравити и нова решења Предлога нацрта Закона о медијацији, која иду корак даље и разликују два питања. Прво, које се односи на поверљивост и експлицитно обавезује и стране и њихове заступнике и медијаторе и трећа лица у накнадном судском или арбитражном поступку, али и налаже забрану њиховог саопштавања на сваки други начин. О томе су дужне да сачине писани споразум о поверљивости. Изузеци постоје ако се стране споразумеју, на основу закона или ради спровођења и извршења споразума (члан 8). Друго питање односи се на допуштеност доказа у другим поступцима (члан 9).

53 “Сл. гласник РС – међународни уговори“, бр. 83/2008. Видети члан 1. став 2. тачка 4. Споразума.

по којој споразум има снагу вансудског поравнања, које мора бити састављено у писаној форми и у складу са јавним поретком.⁵⁴ Дакле, и сада медијатор мора имати одговарајући степен правничког знања како би ваљано испунио свој задатак. С друге стране, имајући у виду квалификације медијатора, сматра се да ЗП неоправдано фаворизује правну струку.⁵⁵ Међутим, с обзиром на постојеће одредбе Директиве, може се закључити да ни у Европској унији ситуација није и неће бити битно другачија.⁵⁶ Наиме, да би споразум могао бити оглашен извршним, он мора бити у складу са законодавством државе закључења. Утврђивање саобразности није једноставно. Иако коначно одобрење даје суд или нотар, медијатор мора претходно проверити усаглашеност споразума са овим условима. Уколико се потврда о извршности не би могла издејствовати, ни медијација се не би могла сматрати успешном нити би медијатор испунио разумна очекивања страна.⁵⁷

У прилог потреби познавања права иде и чињеница да одговор о медијабилности прекограничног спора може дати само меродавно право одређено колизионом нормом државе у којој се покреће поступак медијације. Границе диспозиције не може одредити супстанцијално право државе у којој се медијација спроводи јер би то водило изигравању закона. Дакле, медијација не искључује колизиони метод. Ово питање је остало ван домашаја Директиве, а њиме се не бави ни домаће законодавство. Сматрамо да се у овом случају не би смело допустити постојање правне празнине и да би нови закон морао садржати одредбу о томе. Дакле, и из дужности познавања домаћих колизионих норми може се закључити да медијатор у случају прекограничног спора мора имати солидно правничко знање. Зато је потребно направити јасну дистинкцију између услова које он мора испунити од оних који важе за медијаторе у споровима без иностраног елемента.

С друге стране, уколико би споразум могао да добије статус извршне исправе, макар само у случају међународне медијације, не би

⁵⁴ Члан 16. ЗП.

⁵⁵ Видети члан 20. ЗП. Предлог нацрта Закона о медијацији врши флексибилизацију услова у члану 18.

⁵⁶ Видети фусноту 9.

⁵⁷ То једино неће бити случај ако обавеза није подобна за принудно извршење. Но, медијатор би морао бити дужан да то странама благовремено предочи.

било пожељно да потврду о томе дају судови. Ако је циљ медијације да растерети њихов рад, није сврсисходно поверавати им и овај задатак. То би само допринело повећању броја предмета у раду основних судова и њихових извршних одељења, која су ионако најоптерећенија. Очигледно је да се потреба за доношењем дуго очекиваног закона о нотарима временом само повећава, а проблеми продубљују.

Sanja Marjanović, LL.M.
Faculty of Law, University of Niš

THE EUROPEAN PERSPECTIVES OF INTERNATIONAL MEDIATION IN CIVIL AND COMMERCIAL DISPUTES

Summary

Large case-load, expensive and time consuming proceedings are common problems of courts around the world, resulting in efforts to introduce ADR, especially for the resolution of the cross border disputes. In this paper, the author explains the process of institutionalization of international mediation, which can be viewed through the activities undertaken by the Council of Europe as well as the European Union. Likewise, through the analysis of the newly introduced provisions concerning the basic principles, the impact of mediation and the settlement enforcement options, the author points out the necessity of harmonization of domestic legislation with the legal framework of international mediation in the European Union.

Key words: *international mediation, transborder dispute, mediation legislation, dispute resolution*

